

16.10.2008

VESIENHOITOSUUNNITELMIEN OHJAUSKEINOT METSÄTALOUDEN VESISTÖKUORMITUKSEN VÄHENTÄMISEKSI

Metsätalouden vesiensuojelupäivät 1.-2.10.2008 Pieksämäellä

Kaisa Heikkinen

METSÄTALouden OHJAUSKEINOT

Metsätalouden toimenpiteitä ohjataan :

- Hallinnollis-oikeudellisten**
- Taloudellisten**
- Tiedon lisäämistä välittävien ja parantavien ohjauskeinojen avulla**

Ohjauskeinot ovat teknisten menetelmien rinnalla tärkeä osa metsätalouden vesiensuojelua.

Miten ohjauskeinojen käyttö näkyy vesienhoidon toimenpideohjelmissa ?

Miten vesienhoitosuunnitelmia voitaisiin kehittää mahdollisimman tehokkaiksi ohjauskeinoiksi vesiensuojelussa ?

Metsätalouden hallinnollis-oikeudelliset ohjauskeinot

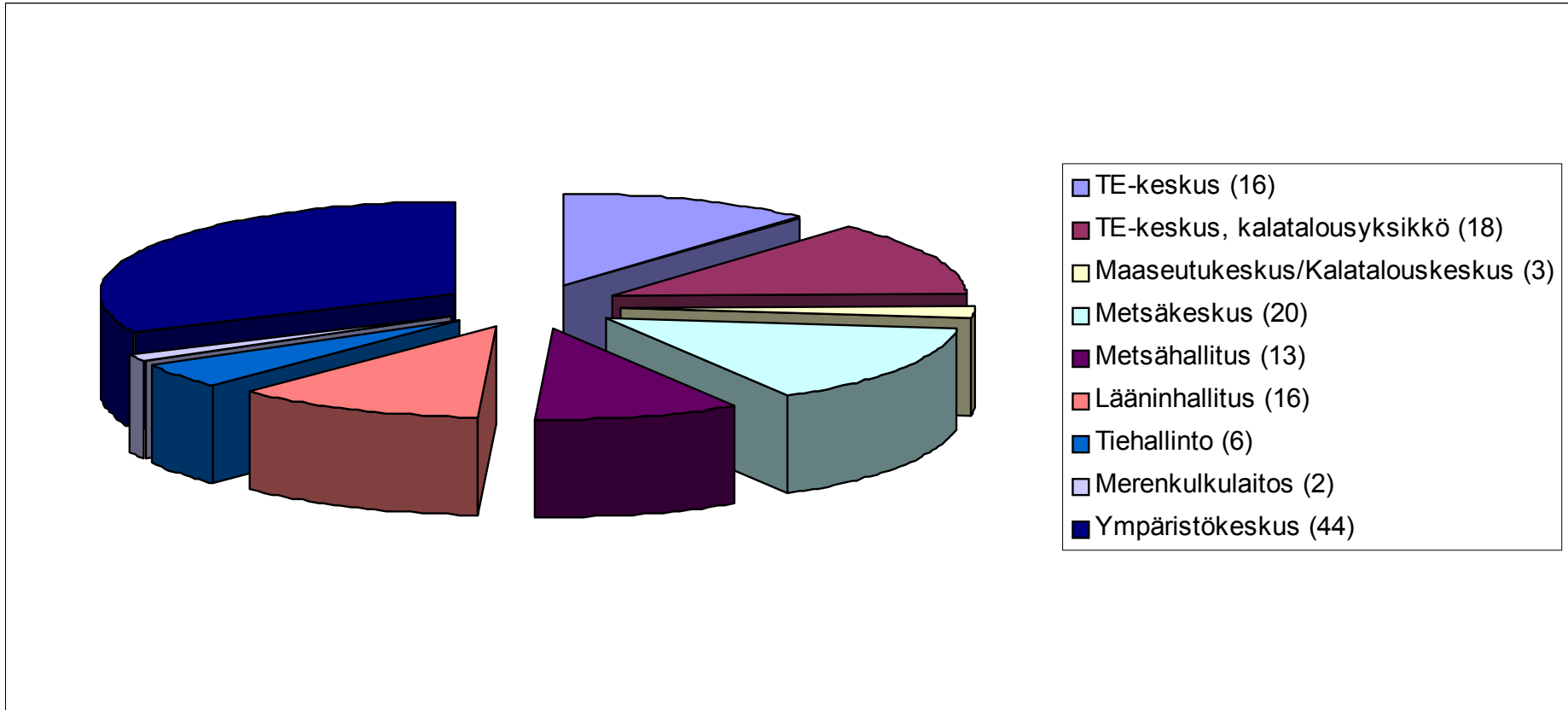
Kansallinen lainsäädäntö

- Metsälaki (1093/1996)
- Yhteismetsälaki (109/2003)
- Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (1094/1996)
- Laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta (263/1991)
- Ympäristönsuojelulaki (86/2000)
- Luonnonsuojelulaki (1096/1996)
- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994)
- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- Vesilaki (264/1961)
- Laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004)

Valtioneuvoston periaatepäätös vesiensuojelun tavoitteista vuoteen 2015

Erilaiset ympäristön käyttöön liittyvät suunnittelujärjestelmät

- Kaavajärjestelmä
- Luonnonsuojeluohjelmat
- Ympäristövaikutuksiltaan merkittävässä hankkeissa ympäristölupamenettely
- Yleiset normit ja niiden jälkivalvonta
- Erilaiset kohdesuojelupäätökset ja lakiperusteinen kohdesuojelu
- YVA ja SOVA
- **Vesienhoitosuunnitelmat**

16.10.2008

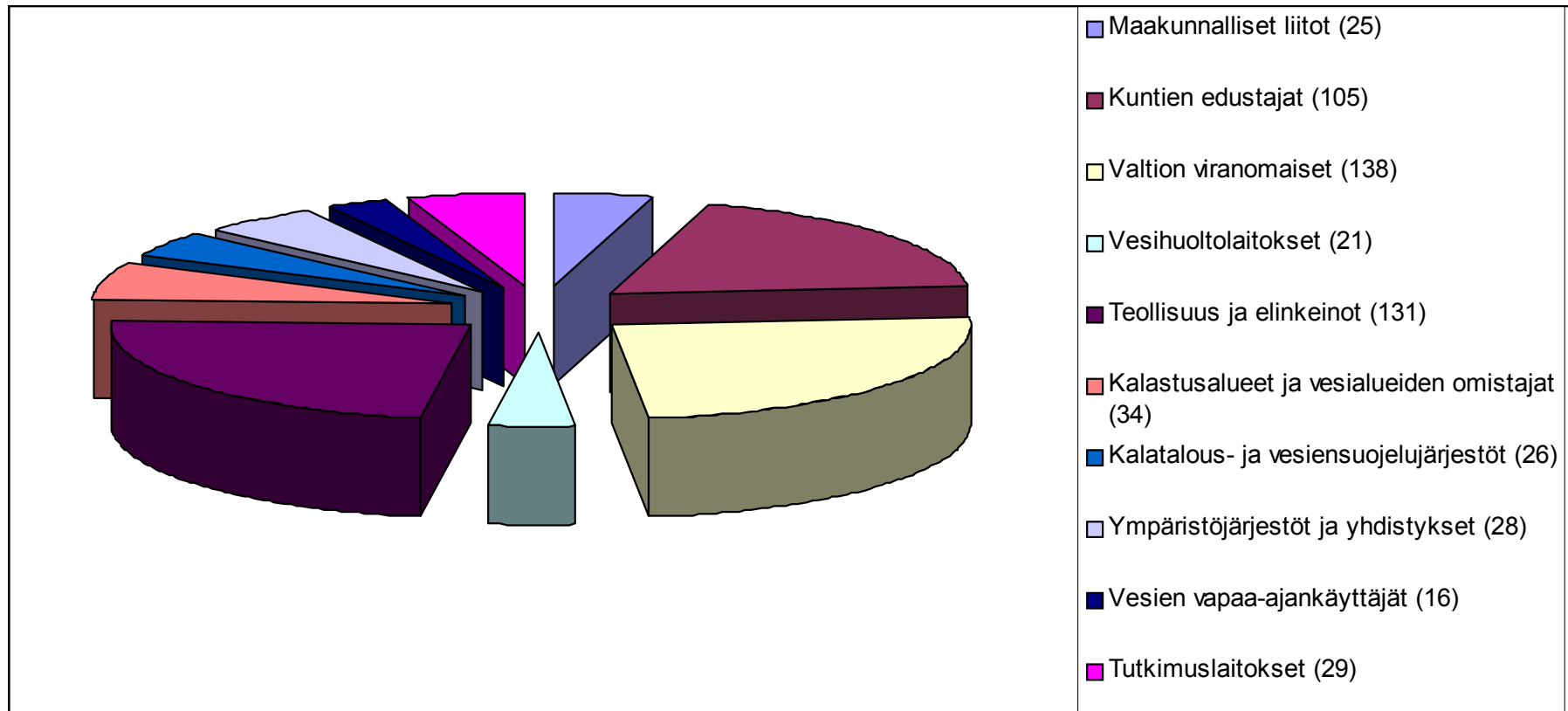
Valtion viranomaiset vesienhoidon yhteistyöryhmissä Suomessa

Viranomaisverkosto

- Valvoo lainsäädännön toteuttamista
- Käyttää olemassa olevia suunnittelujärjestelmiä

Kaavoitus koskee laajoja maa-alueita → Riittävän laaja-alaista, VPD:n edellyttämää valuma-alueitasoista vesiensuojelua on mahdollista tukea merkittävästi kaavoitusjärjestelmän puitteissa.

Miten kaavajärjestelmän olemassaolo ja sen toteuttajat näkyvät vesienhoitotyössä ?

16.10.2008

Vesienhoidon yhteistyöryhmien kokoonpano Suomessa

Kaavajärjestelmän esiintuonti vesienhoidon toimenpideohjelmissa

Kaavajärjestelmä	LOS	UUS	KAS	HAM	PIR	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU	PPO/ KAI	LAP
Kuvaus yleisellä tasolla		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Maininta oman alueen maakunta- suunnitelmasta, - ohjelmasta ja - kaavasta	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tietoa kaavaan sisällytetyistä metsätaloutta koskevista suunnitelmista												
Kehittämissuositus järjestelmän hyödyntämiseksi vesiensuojelussa		x										

16.10.2008

Metsätalouden taloudelliset ohjauskeinot

- Perustuvat itseohjautuvuuteen, kannustimiin ja sanktioihin.
- Havaittu tehokkaaksi metsätalouden ohjausvälineeksi.

Metsätalouden taloudellisia ohjauskeinoja ovat:

- **Kestävän metsätalouden rahoituslaki (Kemera)**
- **Metsätalouden verotus**

Kestävän metsätalouden rahoituslaki (Kemera)

- Verotonta valtion rahoitustukea yksityismetsänomistajille, tällä hetkellä lähinnä kunnostusojitusten vesiensuojeluun
- Tuen saaminen metsäojitushankkeisiin edellyttää vesiensuojelusuunnitelman laatimista, suunnitelmia laativat metsäkeskukset

Uusi Kemera-laki tulee voimaan 1.1.2009

- Ei vielä tarkkoja ohjeistuksia tuen suuntaamisesta
- Täysimääräinen avustus vesiensuojelun hankekohtaiseen suunnitteluun ja toteutukseen
- Tuki suuntautunee edelleenkin vain kunnostusojitukseen
- Luonnonhoitohankkeita metsätaloustoimenpiteiden haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi

Metsätalouden vesiensuojelun kustannuksista suuri osa muodostuu juuri vesien suotautumiseen perustuvien ja muiden vastaavantasosten menetelmien laaja-alaisesta käytöstä ja yleissuunnittelusta.

- Uusi Kemera-laki

- Edistää parhaiden vesiensuojelumenetelmien (pintavalutuskentät, muut suotautumiseen perustuvat menetelmät) käyttöönottoa metsätalouden vesiensuojelussa**
- Hyvät mahdollisuudet nostaa metsätalouden vesiensuojelun suunnittelun tasoa**

Miten vesienhoitotyö voisi edistää uusien mahdollisuuksien hyödyntämistä, parhaiden vesiensuojelumenetelmien käyttöönottoa ?

- Menetelmien kehitystyön ohjaaminen ja aktiivinen seuranta**
- Tiedon levittäminen menetelmistä**
- Jopa "mallisuunnitelmia" ?**

Miten vesienhoitotyö voisi edistää vesienhoidon kustannustehokkuutta ?

- Suunnittelu koko valuma-alueen tasolla**
 - Kuormituksen vähentämistarve ja vähentämisen kustannukset**
 - Toimenpiteiden suuntaamisen priorisointi**
- Metsätalous osa kokonaisuutta**

Metsätalouden tiedolliset ohjauskeinot

Tiedonkulkua parantavia ohjauskeinoja ovat

- **Viestintä**
- **Neuvonta**
- **Koulutus ja kasvatus**
- **Vesiensuojeluun liittyvät ohjelmat, suunnitelmat, suositukset ja ohjeet**
- **Ympäristöasioiden hallintajärjestelmät**
- **Vapaaehtoiset sopimukset, kuten laatustandardit, sertifiointit ja ympäristömerkinnät**
- **Digitaaliset palvelut (paikkatieto)**
- **T&K-toiminta**

Metsätaloushankkeiden vesiensuojelutoimien suunnittelu ja toteutus

- Metsäkeskukset ja metsähallitus**
- Metsätalouden vesiensuojeluohjeistot**
 - Tapio ja Metsähallitus**
- Laatu- ja ympäristöjärjestelmät ja niihin liittyvä omavalvonta**

Ympäristönsuojelulain (YSL) 5 §:n mukaan

"toiminnanharjoittajan tulee olla riittävästi selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista."

→ Tarvitaan edelleen vesiensuojelukoulutusta ja –neuvontaa sekä tiedottamista metsäalan toimijoille ja metsänomistajille.

Vesienhoitosuunnitelmat ja niiden toimenpideohjelmat voivat olla myös yksi tiedollinen ohjauskeino vesiensuojelussa

- nyt meneillään työn ensimmäinen 6-vuotiskausi**

Metsätalouden vesiensuojelun tiedollinen ohjaus vesienhoidon toimenpideohjelmassa

Vesien tila

Valtakunnallinen linjaus:
keskitytty yli 5 km² järviin sekä jokiin, joiden valuma-alue on vähintään 200 km², muut vesimuodostumatyypit ryhmänä yleisellä tasolla
→ Latvavesistöjen pienvedet jäävät vähälle huomiolle.

Latvavesistöjen pienvedet ovat Suomessa tyypillinen pääasiassa vain metsätalouden kuormittama vesistötyyppi. Niissä metsätalous on muuttanut uomia, virtaamia ja vedenkorkeuksia sekä aiheuttanut eroosiota ja pohjien liettymistä.

16.10.2008

Miten vesi- ja metsälain mukaan suojeltavat erityisen tärkeät elinympäristöt, pienvedet, on huomioitu suunnitelmissa ?

Pienvesien huomioiminen	LOS	UUS	KAS	HAM	PIR	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU	PPO/ KAI	LAP
Maininta		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tietoa ominaisuuksista					X		X	X	X		X	X
Tietoa ongelmista		X			X	X	X	X	X		X	X

16.10.2008

→ Koetaan merkittäviksi !!

Kehittämistarve: milloin jokivaluma-alue on hyvässä tilassa ??

Tiedolliset ohjauskeinot

Vesien tilaan vaikuttavat tekijät

Vesistökuormitus	LOS	UUS	KAS	HAM	PIR	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU	PPO/ KAI	LAP
Arviointimenetelmä												
VEPS	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Muu täydentävä menetelmä	X		X	X	X	X	X	X	X		X	
VA:n sisäiset kuormituserot												
Viittaus	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X
Määrällinen arvio												
KMO ja alueell. MO												
Mainittu	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Määrällinen arvio MT toiminnan muutoksesta	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Määrällinen arvio MT veistökuormituksesta	X		X	X		X		X	X	X		X
Kuormituksen vesistövaikutuksia kuvattu		X	X		X			X		X	X	X

16.10.2008

Metsätalouden osuus kokonaiskuormituksesta toimenpideohjelmissa

Metsätalous (%)	LOS	UUS	KAS	HAM	PIR	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU *)	PPO /KAI	LAP
Kok.P	< 3		3	2-9	4	4-6	5	4-14	5	4	4-33	4-11
Kok.N	< 2		2		2-3	2-3	3-5	2-8	3	4		2-6

*) mukana ei luonnonhuuhtoumaa eikä laskeumaa

16.10.2008

Kehittämistarpeita:

VEPS

- Kuormitusarviot 3. jakovaiheen tarkkuudella ja metsätalouden oletetaan jakautuvan tasaisesti koko valuma-alueelle --> Ei tarkkaa tietoa metsätalouden kuormituksesta
- Viittaukset valuma-alueen sisäisiin kuormituseroihin --> ongelma tiedossa ja asiaan kiinnitettäneen jatkossa huomiota
→ Käyttöön tulisi ottaa uusia menetelmiä

Kuormituksen vesistövaikutusten kuvaus

- Mukaan lyhyesti myös tietoa kuormituksen aiheuttamista haitoista vesien käytölle

Vesien hoidon toimenpideohjelmat

Vesiensuojelun toteutus

Tavoitteet	LOS	UUS	KAS	HAM	PIR	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU	PPO/ KAI	LAP
<u>Arvio kuormituksen vähentämistarpeesta esitetty</u>												
Sanallisesti	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Määrällisesti	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	

Toteutus	LOS	UUS	KAS	HAM	PIR	ESA	PSA	PKA	KSU	LSU	PPO/ KAI	LAP
Metsätalouden vesiensuojelumenetelmät kuvattu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Metsätalouden kuormitusta vähentäviä lisätoimenpiteinä esitetty parhaiden vesiensuojelumenetelmien käyttöä	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Valuma-aluekohtaisen vesiensuojelusuunnittelun tärkeys todettu		X							X		X	X

16.10.2008

→ **Vesiensuojelun suunnittelua ja toteutusta koskevan tiedon levitys edelleen tärkeää**

		PSA	PIR	UUS	HAM	ESA	KAS	LSU	LAP	PKA	LOS	KAS	KSU
VESIENSUOJELUN SUUNTAVIIVAT 2015 mukaan keskeisiä vesiensuojelutoimenpiteitä	suojavyöhykkeet												
	suotautumis- ja pintavalutusalueet												
	lannoituksen tarkka arviointi ja käyttö												
NYKYKÄYTÄNNÖN MUKAISET TOIMENPITEET , kaikki nykyisin toteutettavat käytännön vesiensuojelua edistävät toimenpiteet													
Metsälaki													
Ilmoitus metsäojituksista AYKhon													
Hankekohtainen suunnittelu, lähinnä kunnostusojitushankkeissa	maaston kaltevuus												
	maalajin eroosioherkkyys												
	virtaamat												
	vesistön läheisyys												
Suojavyöhykkeet													
Hanketoiminnassa (lähinnä luonnonhoitohankkeissa) toteutettavat vesiensuojelutoimenpiteet	lietekuopat ja pohjapadot												
	laskeutusaltaat												
	pintavalutuskentät												
	kevyemmät maanmuokkausmenetelmät												

16.10.2008

LISÄTOIMENPITEET , joita käytetään, jos vesistölle annettuja tilatavoitteita ei saavuteta nykykäytännön mukaisilla toimenpiteillä vuoteen 2015 mennessä													
Tehostettu neuvonta	x	x		x	x	x	x		x	x	x	x	
Vesiensuojelun suunnittelun tarpeen hankekohtainen arviointi,(ja tarvittaessa vesiensuojelun tarkennettu suunnittelu etenkin raskaampien	x					x			x		x	x	
Vesiensuojelu huomioidaan kaikkien metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa		x		x							x		
Suojavyöhykkeet	x	x		x			x	x		x	x	x	
Lannoituksen tarkka suunnittelu				x									
Luonnonhoitohankkeet	pohjapadot	x	x	x	x	x		x			x	x	x
	laskeutusaltaat	x	x	x	x	x		x		x	x	x	
	kosteikot	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
	pintavalutuskentät		x	x	x	x		x		x	x	x	x
Kaikessa metsätaloustoiminnassa	pohjapadot	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x
	laskeutusaltaat	x	x	x	x	x		x			x	x	
	kosteikot	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x
	pintavalutuskentät		x	x	x	x		x			x	x	x
	valuma-aluepohjainen suunnittelu					x					x		x

16.10.2008

KIITOS